

"...

I- İPTAL ve YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMLERİNİN GEREKÇESİ

Dava dilekçelerinin gerekçe bölümlerinin ilgili kısımlarında şu görüşlere yer verilerek dava konusu Kural'ın iptali ve yürürlüğünün durdurulması istenmiştir.

“(…)

1- Anayasa'nın 131. maddesinin,

- Değişik ikinci fıkrasında, Yükseköğretim Kurulu'nun, üniversiteler ve Bakanlar Kurulu'nca seçilen ve sayıları, nitelikleri, seçilme yöntemleri yasayla belirlenen adaylar arasından rektörlük ve öğretim üyeliğinde başarılı hizmet yapmış profesörlere öncelik vermek üzere Cumhurbaşkanı'nca atanan ve Cumhurbaşkanı'nca doğrudan seçilen üyelerden kurulacağı,

- Üçüncü fıkrasında da, Kurul'un örgütü, görev, yetki ve sorumluluğu ile çalışma ilkelerinin yasayla düzenleneceği, belirtilmiştir.

04.11.1981 günlü, 2547 sayılı Yükseköğretim Yasası'nın değişik 6. maddesinin,

- (b) fıkrasında, Yükseköğretim Kurulu'nun,

Cumhurbaşkanı'nca, rektörlük ve öğretim üyeliğinde başarılı hizmet yapmış profesörlere öncelik verilerek seçilecek yedi,

Bakanlar Kurulu'nca, temayüz etmiş üst düzeydeki Devlet görevlileri ya da emekliler arasından seçilecek yedi,

Üniversitelerarası Kurul'ca, Kurul üyesi olmayan profesör öğretim üyelerinden seçilecek yedi,

olmak üzere, toplam yirmibir üyeden oluşacağı,

- (c) fıkrasının,

İkinci bendinde, Yükseköğretim Genel Kurulu'nun (b) fıkrasında yazılı üyelerden oluşacağı,

Üçüncü bendinde, Cumhurbaşkanı'nın, Kurul üyeleri arasından dört yıl süreyle bir Başkan seçeceği,

Son bendinde de, Yükseköğretim Genel Kurulu'nun toplantı yetersayısının ondört olduğu, kararların toplantıya katılanların oy çokluğu ile alınacağı,

kurala bağlanmıştır.

Bu kurallar uyarınca, yirmibir üyeden oluşan Yükseköğretim Genel Kurulu ondört üyeyle toplanabilmekte ve sekiz oyla karar alabilmektedir.

5573 sayılı Yasa'yla yapılan düzenlemede ise, kurucu rektör adaylarının, Yükseköğretim Genel Kurulu üye tamsayısının $\frac{3}{4}$ çoğunluğuyla, başka bir söyleyişle en az 16 üyenin oyuyla seçileceği belirtilmiştir.

Anayasa'da, Yükseköğretim Genel Kurulu'nun toplantı ve karar yetersayıları konusunda bir kural bulunmadığı ve Kurul'un çalışma ilkelerinin belirlenmesi yasaya bırakıldığından, yasakoyucunun belirli nitelikteki işler için farklı karar yetersayısı öngörebileceğinde kuşku yoktur. Ne var ki, buna ilişkin düzenlemenin amaca ve Anayasa'ya uygun, makul ve ölçülü olması da hukukun genel ilkelerinin gereğidir.

Oysa, 5573 sayılı Yasa'yla getirilen karar yetersayısının, Yükseköğretim Genel Kurulu toplam üye sayısına göre çok yüksek olduğu, süre uzun tutulsa da seçimin sonuçlanmasını güçleştireceği ortadadır.

Nitekim, yasakoyucu da, kurucu rektör adayı belirleme işleminin, getirilen karar yetersayısı ile sonuçlandırılmayacağını yüksek olasılık gördüğünden, Yükseköğretim Genel Kurulu'nca aday belirleme işleminin bir ay içinde sonuçlandırılmaması durumunda, her üniversite için üç kurucu rektör adayının tek başına ve doğrudan Milli Eğitim Bakanı'nca belirlenmesini öngörmüştür.

Böyle bir düzenleme Türk hukukunda hiçbir kamu görevlisi için yapılmamıştır. Gerçekten, ne yüksek yargı organları, ne bağımsız kurullar başkan ve üyeleri, ne de üniversite rektörlerinin seçiminde böyle bir karar yetersayısı aranmaktadır.

Yapılan düzenleme, kurucu rektörlüğe aday olmak isteyenleri caydırıcı, katılımı azaltıcı, Yükseköğretim Genel Kurulu'nda sonuç almayı güçleştirici niteliktedir.

Bu niteliği nedeniyle, kurucu rektör adaylarının seçiminde çok yüksek bir yetersayı arayan düzenleme, adil ve ölçülü olmadığı gibi, haklı bir nedene de dayanmamakta ve Anayasa'nın hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmamaktadır.

Ayrıca, Yükseköğretim Genel Kurulu'nun çok daha önemli konulardaki toplantı yetersayısı ondört ve karar yetersayısı toplantıya katılanların oyçokluğu olarak belirlenmişken, kurucu rektör adaylarını seçme karar yetersayısının onaltı gibi çok yüksek bir çoğunluk olarak öngörülmesi, amaç yönünden de hukuk devleti ilkesine uygun düşmemektedir.

2- Öte yandan, 5573 sayılı Yasa'yla yeniden düzenlenen geçici 1. maddenin ikinci tümcesinde,

“Yükseköğretim Genel Kurulunca aday belirleme işlemi bir ay içinde sonuçlandırılmadığı takdirde Milli Eğitim Bakanı tarafından belirlenecek üç kurucu rektör adayı Cumhurbaşkanına sunulur.” denilerek, Yükseköğretim Genel Kurulu'nun kurucu rektör adayı seçme yetkisi, tümcede belirtilen durumun gerçekleşmesiyle Milli Eğitim Bakanı'na devredilmekte, başka bir deyişle, Yükseköğretim Kurulu rektör seçme süreci dışında bırakılmaktadır.

Böylece, Yükseköğretim Genel Kurulu'nun kurucu rektörlerin belirlenmesi sürecine katılımı biçimsel düzeye indirgenmekte ve yeni kurulan üniversitelerin akademik kadrolarının ve yönetim personel yapısının geleceğe dönük olarak Anayasa'nın 130. maddesinde öngörülen biçimde oluşturulması yönünden büyük önem taşıyan kurucu rektörlerin belirlenmesi yetkisi, eylemli olarak, tümüyle siyasal iktidarın tercih ve takdirine bırakılmış olmaktadır.

Anayasa Mahkemesi'nin, (...) K.2006/57 sayılı kararında,

- Anayasa'nın 130. maddesinde, üniversitelerin bilimsel özerkliğe sahip olduğunun belirtildiği; maddenin gerekçesinde, yasayla düzenlenmesi öngörülen konuların, bilimsel özerklik dikkate alınarak yasakoyucuya bırakıldığı,

- Bilimsel özerkliğin yönetsel özerkliği de gerektirdiği, bu iki ilkenin birbirini tamamladığı,

- Üniversite özerkliğinin, üniversitelerin yönetiminin, siyasal iktidarların özel yeğlemelerinden olabildiğince etkilenmeyecek biçimde yapılandırılmasını gerektirdiği,

- Rektör adaylarının belirlenmesinde uygulanacak ilkelerin yasayla düzenleneceği açık ise de, bu düzenlemelerin, Cumhurbaşkanı'nın seçme yetkisinin amacına uygun kullanılmasını engellemeyecek ve üniversitelerin bilimsel özerkliklerini zedelemeyecek biçimde yapılması gerektiği,

- Üniversite yönetim organlarının ve bu bağlamda üniversite rektörlerinin göreve getirilmesine ilişkin yasal düzenlemelerde, Yükseköğretim Kurulu'nun Anayasa'nın 131. maddesinde belirtilen görev ve işlevlerinin gözardı edilemeyeceği,

- Rektörlerin seçiminde, Yükseköğretim Kurulu'nun yetkili kılınmasının, bilimsel özerklik ilkesi ile Anayasa'nın 131. maddesinin gereği olduğu,

- Yeni kurulan üniversitelere kurucu rektör seçiminde, kimi maddi ve hukuksal olgular nedeniyle, 2547 sayılı Yasa'nın 13. maddesinde öngörülen yöntemden farklı bir yöntemin uygulanabileceği; ancak, bu durumun, Yükseköğretim Kurulu'nun kurucu rektör adayının belirlenmesi sürecinden dışlanmasını haklı gösteremeyeceği,

gerekçelerine yer verilerek, 01.03.2006 günlü, 5467 sayılı Yasa'nın, kurucu rektör adaylarını belirleme yetkisini Milli Eğitim Bakanı ile Başbakan'a veren geçici 1. maddesi, Anayasa'nın 130. ve 131. maddelerine aykırı bulunup iptal edilmiştir.

Görüldüğü gibi, Anayasa Mahkemesi kararında, Yükseköğretim Kurulu'nun, kurucu rektör adaylarını belirleme sürecinden dışlanamayacağı, başka bir anlatımla Yükseköğretim Kurulu'nun, kurucu rektör adayı belirleme sürecinde mutlaka yer alması gerektiği, buna aykırı yasa kuralının Anayasa'nın 130. ve 131. maddelerine uygun düşmeyeceği açık biçimde vurgulanmıştır.

Oysa yukarıda da belirtildiği gibi, 5573 sayılı Yasa'yla yapılan düzenlemede, Yükseköğretim Genel Kurulu'nun kurucu rektör aday seçimini sonuçlandırması neredeyse olanaksız duruma getirilmekte, aday belirleme işlemlerinin bir ay içinde tamamlanamaması

Esas Sayısı : 2007/5

Karar Sayısı : 2007/18

durumunda da, Yükseköğretim Kurulu “kurucu rektör aday belirleme süreci” dışında bırakılmaktadır.

Yükseköğretim Kurulu'nu, kurucu rektör adaylarını belirleme yetkisini belli süre ya da koşula bağlayarak seçim sürecinden dışlayan yasal düzenlemenin Anayasa Mahkemesi kararına uygun olmayacağı açıktır.”

“(…) İptali istenen Geçici Madde 1'in ikinci tümcesinde, yeni kurulan 15 üniversitenin kurucu rektör adaylarının $\frac{3}{4}$ gibi çok yüksek oranda nitelikli çoğunlukla belirlenmesi için Yükseköğretim Kurulu'na bir ay süre tanınmakta ve bu sürenin sonunda aday belirleme yetkisi tümüyle Milli Eğitim Bakanına verilmekte diğer bir anlatımla Yükseköğretim Kurulu'na hiçbir yetki tanınmamaktadır.

Böylece, Yükseköğretim Genel Kurulu'nun kurucu rektörlerin belirlenmesi sürecine katılımı karar yetersayısı erişilemeyecek kadar yükseltilecek biçimsel düzeye indirgenmekte ve yeni kurulan üniversitelerin akademik kadrolarının ve yönetim personel yapısının geleceğe dönük olarak Anayasanın 130 uncu maddesinde öngörülen biçimde oluşturulması yönünden büyük önem taşıyan kurucu rektörlerin belirlenmesi yetkisi, eylemli olarak, tümüyle siyasal iktidarın tercih ve takdirine bırakılmış olmaktadır.

Böyle bir durumun ise Anayasanın üniversite özerkliğini düzenleyen 130 ve Yükseköğretim Kurulu'nun yetkilerini düzenleyen 131 inci maddelerine aykırı düşeceği ortadadır.

Diğer taraftan, bir yasa kuralının Anayasanın herhangi bir kuralına aykırılığının tespiti, onun kendiliğinden Anayasanın 11 inci maddesine de aykırılığı sonucunu doğuracaktır. (...)”

“(…) Genel gerekçesinde, Yasa'nın, Anayasa Mahkemesi kararı gözönünde bulundurularak hazırlandığı belirtilmiş ise de, yukarıda yer verilen açıklamalar, gerekçeleri ve hüküm bölümüyle bir bütün oluşturan ve bağlayıcı olan Anayasa Mahkemesi kararına uyulmadığını göstermektedir.

Bu nedenle, 5573 sayılı Yasa'yla yeniden düzenlenen geçici 1. madde kuralı, Anayasa'nın 2. maddesinde yer verilen hukuk devleti ilkesine, Anayasa'nın 130. ve 131. maddeleri ile Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcılığına ilişkin 153. maddesine aykırı düşmektedir.””